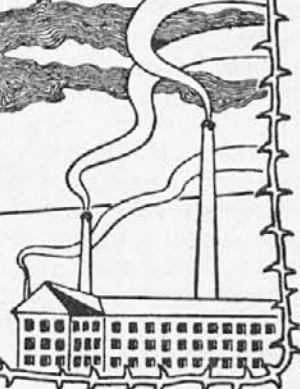

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3—
pololetna . . . „ 1.50
četrtna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 39. V LJUBLJANI, dné 30. avgusta 1907. Leto II.

Posli.

Izpovejmo danes odkrito, da je naš list dozdej preziral stan, ki spada tudi med delavske stanove. Pisali namreč nismo o poslih, o njihovih težnjah, pritožbah in zahtevah. Opozorjeni smo bili na ta nedostatek iz vrst poslov samih. Storili tega dozdej nismo zato, ker naš list v tem stanu ni razširjen. Umljivo. Naš list se naslanja in ima bravke in brave pa naročnike predvsem med že stanovsko kolikortoliko združenim slovenskim delavstvom. Kljub temu je pa umevno samoobsebi, da ako to zahtevajo posli, se radi pečamo tudi z njihovimi težnjami in zahtevami, ker pripadajo i oni delavskemu stanu.

Naše posle v sedanjem stanu razdelimo lahko med posle, ki služijo pri zasebnikih, nadalje na one, ki služijo pri obrtnikih ali podjetnikih in pa med poljedelske posle, oziroma poljedelsko delavstvo.

Pečati se hočemo danes s posli, ki služijo pri zasebnikih. Tu zadenemo na služkinje raznih vrst. Imamo navadne dekletke ali služkinje, kuharice, sobarice, pestunje.

Reči smemo, da se je v našem socialno prebujenem času obračalo nanje premalo po-

Sopotničan.

Spomini na Triglav.

„Oj Triglav, moj dom, kako si krasan!
Kako me izvabljaš iz nizkih ravan,
v poletni vročini na strme vrhé,
da tam si v samotji počije srce.“

Aleksij.

Kako rad opazujem solnčni zahod iz svoje sobice v III. nadstropju na najvišjem delu dunajskega okraja Währinga! Nekaj pogrešam, ako zvečer nisem doma, ko sije skozi dim in prah velikega mesta solnce motno z rdečo lučjo, dokler ne zatone za nizkimi hribi. Znan mi je ta krasni večerni prizor. Spominja me domovine, ko sem zrl zvečer sredi duhtečih travnikov ob šumu Save pri Kranju proti žareče ozarjenim julijskim Alpam. In ko izgine solnce za Dunajskim lesom, mi pade pogled na edini stenski okrask, ki sem si ga vzel od doma za stanovanje v tujini: razglednici s sliko Aljaževega doma v Vratih in Triglavske kočice na Kredarici. Spominjata me lepih ur, ki sem jih preživel na »snežnikih kranjskih sivem poglavju«. — Ne manjka nam potopisov o Triglavu. Saj je Mencinger spisal celo knjigo z naslovom: »Moja hoja na Triglav« in Trebušnikova znojepolna pot na Triglav je znana vsa-

zornosti. Res je sicer, da imamo zavod sv. Nikolaja v Trstu, imamo tudi Jožefišče v Ljubljani in pa »Družbo sv. Marte«. Vsi omenjeni zavodi so storili dokaj dobrega za služkinje. A bili so le in so še le prva stopinja glede na združitev slovenskih služkinj. Zanje store mnogo dobrega, a vsega, kar zahteva naš socialni čas tudi glede na služkinje, pa niso mogli storiti. Prvi in glavni namen jim je, da nudijo zavetišče brezposelnim služkinjam. Več tudi storiti ne morejo, ker ne posegajo v socialni boj in tudi nimajo namena, da združujejo stanovsko služkinje.

In kakor za vsak drug stan, je tudi za služkinje nujna potreba, da se stanovsko združijo. Razmere med služkinjami niso sijajne. Še slabše so, kakor med delavstvom po tvornicah in delavnicah. Obolela služkinja nima nikake pravice do kake bolniške podpore. Gospodarjeva dolžnost, da skrbi 14 dni za obolelo služkinjo, ni nobena bolniška podpora. Tudi glede na nezgode ni zavarovana. Ne vemo, če se bode postavodajja ozirala nanje, ko bodo sklepali postavo o delavskem starostnem zavarovanju. Nič čudnega! Ako ni stan združen po stanovskem društvu, pač nikakor ne more staviti svojih še tako opravičenih zahtev.

Mlada, neizkušena dekleta z dežele iščejo navadno službe po mestih. Doma jih navadno nihče ne opozori na nevarnosti, ki jih čakajo, ko pridejo v mesto. In zato niso ravno redki slučajji, da padejo mlade, neizkušene revice v roke mednarodnim goljufoim, ki jih spravijo v zloglasne hiše. To velja osobito za Trst in Aleksandrijo, a dogajalo se je že tudi v Ljubljani. Dežela sama ima dolžnost, da opozori deklice, ki odhajajo v mesta služiti, na mestne nevarnosti.

A ko neizkušeno dekle pride v mesto in dobi službo, je velika revica. Preteče nekaj časa, ko mine domotožnost. In v popolnoma novo življenje ti vstopi. Nekaj časa mine, ko zadobi ono gibčnost, ki ji je potrebna v službi.

kemu otroku. Naj še v trop slavnih mojih predhodnikov uvrstim še jaz s par vrsticami.

Lepo jutro začetkom septembra! Danes torej je prišel dan za turo na Triglav. Ker tovarišu sopotniku udeležbe nisem za gotovo obljubil, sem imel kot neodločen človek zjutraj hud boj: Na eni strani me je vabil študij za izpit, na drugi Triglav. No, Triglav je bil močnejši — in v zadnjem trenutku oddirjam na kolodvor, ki je bil oddaljen dve uri. Hudo razgret stopim v vlak, in naravna posledica je bila, da sem kmalu začutil znamenje prehlajenja: Hud nahod in tiščanje v grlu. Nič ne dé! Na Dovjem slečem sukno — opoldansko ter popoldansko solnce me je grelo do kosti, boljše kot razni zanikrni čajji in zvečer o prehlajenju ni bilo ne duha ne sluha. Pot skozi dolino Vrata do Aljaževega doma sama na sebi ni posebno zanimiva, zlasti ne ob opoludanski vročini. Krasen pa je slap Peričnik. Počivala sva s tovarišem na klopici pri razgledniku. Todi mimo je torej gonil čredo črednik Miha, kakor ga opisuje Finžgar v pesmi »Triglav«. Spomnil sem se te pesmi in dotičnih slik v »Dom in Svetu«. Nekaj posebno mičnega, ljubega in domačega ima na sebi to mladostno delo našega pisatelja. Pozna se, da je blizu Triglava umetnik doma, sin naših planin. Ne mogel bi drugače tako izrazito opisati tega trdega in močnega, a tako dobrega

In ta šola! Kako trda je. Od ranega jutra do poznega večera ti poslušaj vedno le psovanje gospodinje, ki jo uči, kako da mora delati. Najboljše žene ti izgube potrpežljivost, ko ti vadijo pričetnico. In revice, dasi z dežele, so tudi rahločutne ženske. Koliko skrivnih solza ti potočijo, kdo vé? In koliko bunk preneso, ni znano drugemu, kakor le takim revicam samim.

Pa tudi izučnim služkinjam niso poslana tla z rožicami. Bolj kakor famozavestno delavstvo čutijo vedno, da so podrejena, uboga bitja. Garajo ti od ranega jutra do pozne noči. Za vsako napako so ti obzmerjane, da je joj in gorje. Niso redki slučajji, da delajo revice po 16 in tudi več ur na dan.

In ko se revica postara in ne more več služiti, kaj potem? Resnica, varčna so naša dekleta. A bodisi še tako varčna, če se postara služkinja samica, hira in živi ob kavi na svoje stare dni. Kaj si pa more prihraniti? Če si prihrani v celem življenju kakih 6.000 kron, je veliko. Obresti od te vsote pa znašajo 240 kron na leto. Kako naj izhaja s tem, računajte sami.

V velikih potezih smo začrtali stanje naših služkinj. Že to zadostuje za dokaz, kako nujno je potrebno, da se naše služkinje stanovsko združijo. Le po stanovski združitvi je mogoča boljša bodočnost prizadetega stanu!

J. E.

Soc.-dem. strokovna organizacija na slovanskem jugu.

Socialno-demokratska strokovna komisija je izdala poročilo o številu članov svojih strokovnih društev v Avstriji leta 1906. V strokovnih društvih je bilo leta 1906 članov 448.270. Poskočilo je število članov v celi državi za 125.171 oseb.

Nas zanimajo one številke, ki se ozirajo na naše kraje. Na Kranjskem imajo socialni demokrati eno krajevno strokovno društvo in pa

in zdravega ljudstva, ki je kakor Triglav: Trda, kamenita skorja — a zlato jedro. Kot bi slišal iz dalje bingljanje zvoncev, spev Rupnikove Mine in štorkljanje Mihovo, tako se mi je zdelo, ko sem odhajal od slapa.

S turistovskim hotelom »Aljažev dom« se konča dolina in prične strmina. Malo se ohladi s tovarišem od nad dveurne hoje, potem pa v hrib! To je veselje hoditi po strmi triglavski poti! Noben korak ni zastoj! Z vsakim sva bližja svojemu cilju za danes: Kredarici. V ozadju in na strani pa se dvigajo stene Triglava in njegovih sosedov. Če tudi v zboru pevcev nimam besede, začnem tukaj peti samega veselja, ne menceč se za opazke tovarišice: »Oj Triglav, moj dom, kako si krasan!«

Mračilo se je, ko dospeva po štiriurni hoji na Kredarico. Krasna kočica, priklenjena na skale z železnimi vrvmi; za kočico je kapelica, kjer se je vršila že ena poroka, kakor pričajo v koči fotografije poročencev, župnika Aljaža in svatov. Najbolj me je pa ob prihodu zanimalo, kje so — postelje.

Še pred peto uro zjutraj me pokliče oskrbnik. Odprem okno — in morje svetlobe se ulije v sobo, dasi še manjka precej do solnčnega izhoda. Drugače žalibog nisem med tistimi, ki zjutraj na vse zgodaj burkljajo, a danes je šlo lahko. Palico in nahrbtnih pustiva v koči, pa

26 podružnic socialno-demokratskih zvez. Članov so imela kranjska rdeča strokovna društva 1881 moških in pa 82 žena, skupaj toraj 1963. Na 100 kranjskih delavcev torej ne pride niti eden organizirani socialni demokrat in je v socialno-demokratski strokovni organizaciji na Kranjskem le 0:44 odstot. delavstva.

V Istri ali pravzaprav na Primorskem je 13 krajevnih socialno-demokratskih strokovnih društev in pa 55 podružnic. Organiziranih sodrugov imajo po strokovni rdeči organizaciji 9509, sodruginj pa 465. V Istri je organiziranega socialno-demokratskega delavstva v strokovni organizaciji 2:23 odstot.

Koroška ima eno krajevno rdeče strokovno društvo in pa 61 krajevnih skupin. Rdeče organiziranih sodrugov je 3118, sodruginj pa 519, skupaj 3637. Strokovno organiziranih socialnih demokratov je 0:81 odstot.

Štajerska izkazuje 5 krajevnih društev in 246 podružnic z 21.037 sodrugi in 1084 sodruginjami. Organiziranega je toraj 4:94 odstot. delavstva v socialno-demokratskem taboru.

V Dalmaciji imajo socialni demokrati eno krajevno strokovno društvo in 9 krajevnih skupin s 659 sodrugi in 2 sodruginji. Organiziranih je torej od vsega delavstva 0:15 odstot.

Po narodnosti socialni demokrati strokov. delavstva niso izkazali. Vsekakor se v naših krajih socialni demokrati s svojo organizacijo ne morejo bahati. Navedne številke nam dokazujejo, da je pri nas socialna demokracija v ogromni manjšini. Z vso močjo delujmo, da ostane tako in pa da, pomnožimo in ojačimo našo organizacijo.

Z lastnimi močmi.

Letna skupščina S. K. S. Z. na Jesenicah. Preteklo nedeljo je jako sijajno zborovala S. K. S. Z. na Jesenicah. Slavlje nas je jako zadovoljilo. Le en nedostatek smo opazili. A ta nedostatek se opaža ob vseh velikih naših slavljih. Velika prostorna dvorana »Delavskega Doma« na Savi je bila namreč premajhna. Velika letna zborovanja S. K. S. Z. so mogoča edino le v takih mestnih dvoranah, kakoršna je v ljubljanskem »Unionu«. Na letnem zborovanju S. K. S. Z. je bilo najbolj zastopano naše delavstvo, kar z veseljem naglašamo. Zastopane so bile prav vse naše delavske organizacije. »Katoliško delavsko društvo« na Jesenicah je obhajalo svojo desetletnico tako, kakor še nobeno naše delavsko društvo. V boju na vročih jeseniških tleh je to tudi zaslužilo. Kot vestni zgodovinarji zabilježimo še, da je blagoslovil novi »Delavski Dom« jeseniški župnik Zabukovec z lepim govorom. — Zborovanje S. K. S. Z. je bilo sijajno. Izborno je predsedoval pridni delavski organizator goriški dr. Dermastia, podpredsedniki so bili: župnik Ražun, dr. Hohnjec, akademik Česnik, Tul iz Trsta, Ložar iz Ljubljane, Kregar iz Št. Vida, Anton Jeriha iz Dev. M. v Polju, Weber z Jesenic, Cotič iz Mirna, Putrih iz Trbovelj, Čatar iz Ljubljane, Klepec Marija in Marija Manfreda iz Ljubljane ter Lotrič iz Dražgoš. O telovadbi je poročal Podlesnik. Nadalje so poročali o stanju izobraževalne organizacije na Štajerskem dr. Hohnjec, na Koroškem Arnuš, na Goriškem dr. Dermastia, v Trstu Tul in o Kranjski Smolnikar. Govoril je še Ložar iz Ljubljane. O predavanjih je poročal dr. Lampe, o »Rafaelovi družbi« Tul iz Trsta, ki je pozabil v svojem po-

hajdi po klinih in stopnjicah na Triglav! Pot je kratka, pa vendar za onega, ki gre po nji prvič, dolga dovolj. Zavarovana je dobro; človek občuduje delavce, ki so gradili to pot. Mislim si: Če so delavci to pot naredili, bom jaz vendar vsaj po nji zamogel hoditi; in ta misel mi je dajala poguma, ker včasih se mi je zdelo, da pot vendar ni prav nič preveč zavarovana. Klinov je dosti, a ponekod bi si bil želel še vrv, kjer je ni bilo. No, če bo planinsko društvo moralo upoštevati želje vsakega, ki na gorah še ni čisto doma, potem bi poprav poti ne bilo ne konca ne kraja. Dejstvo je, da po poti, kot je sedaj pride lahko vsakdo nepoškodovan na Triglav in nazaj. Bolj varno je hoditi po mnogih naših nižjih gorah kot po Triglavu.

Kmalu sem na vrhu! Nemogoče mi je popisati ves občutek, ki sem ga tu imel! Daleč, globoko pod menoj so vse skrbi, bolezni, otožnost: Tu je vse veličastno, svobodno! Nisem tu več član družbe, po kateri se moramo več ali manj ravnati, katera vpliva večkrat na nas močreče. Čutimo se svobodne, same s seboj in z Bogom. Kot se je telo dvigalo nad vso okolico in ima pregled neoviran na vse strani, tako se

ročilu omenjati, da se je predvsem po inicijativi iz Ljubljane ustanovila »Rafaelova podružnica« v Trstu in je jako netaktno in zaničljivo govoril o ljubljanski škofijski podružnici sv. Rafaela, kar obžalujemo v interesu stvari same in priporočamo našim tržaškimi somišljenikom, naj namesto da grajajo ljubljanske razmere, rajši posvetijo moči in delo tudi prepotrebni krščansko-socialni tržaški delavski organizaciji. Če naprošeni družbini poverjeniki na deželi ne izpolnjujejo naprošenih funkcij, Ljubljaničani za to niso odgovorni. A Tržačani naj bodo uverjeni, da bodo znali Ljubljaničani že razgibati javno mnenje za »Družbo sv. Rafaela«. Zaleteti se pa niso hoteli in se tudi ne bodo. Toliko brez zamere. V ostalem je pa bilo Tulovo poročilo izborno in poučno. Zeleti je, da bi se doslovno objavilo. Izborni in programatičen je bil dr. Krekov govor. A tudi praktičen. Proučiti bi ga moral vsakdo, ki deluje na organizaciji našega ljudstva. Škoda le, da se niso poročila stenografirala. Sprejel se je tudi predlog, da dobimo S. K. S. Z. vžigalice. Prav tako, Ravnikar je pozivljaj na kmečko organizacijo. V imenu našega dijaštva je pozdravil shod našim bravcem dobro znani pisatelj jurist Česnik. Zborovanju je sledila javna telovadba. Novi poveljnik S. K. S. Z. telovadcev tov. Bertelj Jeločnik je pokazal, da pod njegovim vodstvom telovadci vrlo napredujejo. Telovadbi je sledila jako dobro uspela veselica.

Med brati in sestrami.

Celovec. Soboto, dne 31 avgusta, ob 8. uri na večer se vrši pri Cavzniku v Celovcu redni shod delavskega društva z govorniško točko: Splošno zavarovanje delavstva. Delavstvo je povabljen, da se gotovo udeleži shoda, da se more skleniti tozadevna resolucija, ki se bo izročila državnemu poslancu gosp. Grafenauerju.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Stric Fric, ki so si postavili kurnik k palači, so zdaj sladki ko cukar in med, bolj ko takrat, ko so še po Drankovcu »puže« lovili. Zdaj jahajo iskrega konjiča, ki jim ga je podkoval »dugi« kovač iz Gornjega dola in drugi stremena držijo komandantu narodne stranke in širitelju »Narodnega Lista«. Lahko so veselji po Pužekovi smrti priti na konjička, zdaj se jim koliba ne bo podrla, ko imajo toliko 10-kronskih deležnikov, ki jamčijo za dolgove. Tudi za mleko jim ni treba dajati, ker bodo gotovo osnovali še lastno mlekarno. Zdaj se jim je torej začelo čelo »jasniti«, kot se hvalijo v »Narodnem Listu«. Škoda le kmetov, ki so se nevede oprijeli ovinkarskih frakov ter se zavezali v Celju, Kmečki zvezi bodo morali obrniti hrbet, če bodo dolžniki gvinkarske posojilnice. G. Platajs, ki ste zaupnik te zveze in berete le poštene katoliške liste, zlasti »Domoljuba«, kaj pravite vi na to? Kaj ne, sorodniki so nam pri srcu, in to je vse. Mi bi še vedeli za zdravilo, ki bi Frica zmodrilo, ali o tem drugokrat. Nande bi še za slovo rad enkrat pokadil ovinkarjem, ki so nas zadnjič gonili k predstavi, ko otroke v šolo in pri cerkvi vabili na plesni dirindaj. Naše vrle viničarke bi jim kikeriki morale zapeti, pa niso bile tako neumne, ker imamo svoje društvo, katerega ste sicer izrinili iz šole, pa še živi. Temu ostanemo zvesti, čeprav vse divja za liberalnimi podrepniki, ki poznajo edini list »Domo-

je duša oprostila vseh obteževalnih skrbi in nemirov, ki ovirajo, da se ne čutimo v srečni posesti samega sebe. Sama mi je privrela iz srca molitev k Vsemogočnemu, goreča in iskrena kot redkokdaj poprej.

Zavest, da smo prišli tako visoko po narni poti, vzbudi v nas zaupanje v našo moč, da se čutimo na novo »ponosen hrast, ki v vetru se ne ziblje.« (Ada Negri.)

Pogled mi je plaval po silnih gromadah gorskih velikanov. Glej, tam je vrhu strmega roba tratica. Morda je tam pasel Zlatorog svojo čredo . . . Pod gorami se širijo doline z vasmimi hribi. Za polji se razprostirajo gozdi in planjave. Nehote se zamisli človek nazaj v prošle čase, ko je vse pokrivalo jezero. Iz vode so moglele kot otoki naše gore. Med Šmarno goro in sosednjimi hribi je naredila voda prosto pot. Dolina se je pokrila z gozdi, v katerih so nam neznani prednamci stanovali ter lovili divjačino. Polagoma je izpoznal človek kovinska orodja, začel gozd izsekavati ter postaviti kočice. Prebivalstvo se je menjavalo. Za Iliri in Kelti so bili gospodarji teh dežel Rimljani. Za njimi so se valila ob preseljevanju narodov divja ljudstva

vino« pri Matiji. Ta ima še druge zaveznike v zavetju, ki so se koj drugi dan oglašili pri Dolajšu in se zanimajo za svinjsko kugo, vlomilcev v C. kaso pa še niso eruirali, tudi radi psvojih je moral Tinč opomniti. Odtod nelepa osve-ta! Iz osvete se je Fric tudi spomnil tistega izgubljenega pisma, pa se bo opekeli, ko bo sam plačeval pravdarje. Ljudje božji, kaj redite advokate? Vse polno pravd, prej K., zdaj Kr., Zin., Santl itd., smeje se vam le tisti, ki čaka pred slovensko cerkvijo v Mariboru kar štiri zaporedoma na dobrodošli plen. Pobotajte se, sicer bo prazna Cinobrova nova kasa. (Doba suhih krav za »Narodni List«!)

Iz Gaberja pri Celju. Na adresu gospe Konečnik, gostilna »Trtni dom«, Gaberje pri Cinkarni. Ali ste za reklamo povabili svojega nabudnega sina in njegovega nič boljšega kompanjona, da bodeta z nemškimi trakovi in s tuljenjem »Die Wacht am Rhein« vašim cenjenim gostom imponirala!? Vederemo! Pri vaši cenjeni sosedji, gospej Lasmann, dvori tudi v enomer neki vsiljivec, ki sliši na ime Kolarič in je hotel prisiliti, da bi se dne 18. avgusta razobesila frankfurterica! Enkrat za vselej si prepovemo kaj enacega vprizoriti, sicer bode-mo izvajali potrebne konsekvence. V Gaberjah stoluje neki grajzler Petschuh, ta pa je pri njem stanujočo staro ženo do dobrega s prekljo pre- tepel; ker pač ni bila voljna njegovo vzorno blago kupovati. — Delavci, narodnjaki, ki ču-tite kaj časti v sebi, ogibajte se takih gostiln in trgovin, kjer se z vašimi žulji šopirijo take našemljene srake!

Prometna zveza.

Slovenski člani »Prometne zveze« dobé »Našo Moč« brezplačno, ker jo plača zanje mesto nemškega glasila društvo.

Delavsko zavarovanje. Zavarovanje glede na nezgode. Po postavi iz l. 1887. z dne 28. decembra, so prisiljene železniške uprave, da zavarujejo prometne uradnike in delavce za slučaj nezgod pri železniški zavarovalnici glede na nezgode. Zavarovano mora biti sploh vse osebje in tudi državni uslužbenci po železnicah. Zavarovani člani imajo tudi pravico, da vplivajo po svojih odposlancih na upravo. Vsak član ima aktivno in pasivno volivno pravico, da voli delegate kakor tudi člane v razsodišče. Za delegata se izvoli lahko le avstrijski državljani, ki je na dobrem glasu in ki ni član načelnštva ali razsodišča. Delegati oziroma zaupniki dobe odškodnino, ako se udeležujejo občnih zborov, ki pa ne sme presegati 12 kron na dan.

Delovršbena nezgoda je vsak slučaj, ako se po prometu osebno poškoduje kak uslužbenec. Predpogoj je, da je uslužbenec poškodovan pri opravi, primerneji njegovemu delavnemu razmerju. Niso pa njegove kronične ali pa stanovske bolezni, izvzemši one slučaje, če sledi posredno ali pa neposredno bolezni delovršbene nezgode. Poleg delovršbenih nezgod pa imamo v smislu postave o jamstvu z dne 5. marca 1869 še takozvane »prometne nezgode«. Če se pri parnem prometu na železnici rani ali usmrti kak človek in če ne dokaže železniška uprava, da se je pripetila nezgoda po višji sili (vis major), ali če so to na neodstranljiv način povzročile tretje osebe ali pa ponesrečenec sam, jamči za nesrečo železniška

čez te kraje v Italijo, dokler niso končno dežele posedli naši dedje ter z žuli svojih rok v teku trinajstih stoletij ustvarili iz gozdov in pogorišč polja in poslopja. Nad naselnike so prihruli Obri, za temi v 15. stoletju Turki. Med tem je pa tlačil ljudstvo še jarm brezčutnih graščakov. Z znojem in krvjo in solzami naših dedov je napojena ta zemlja. Vedno enak pa je bil stari Triglav. »On videl je zgodbo Slovenje otrok, je videl njih petje, njih vrisk in njih jok«. Tako gleda tudi danes na narod, ki mu zori boljša bodočnost, ako se za ta narod resno zavzamejo. Uvidel sem na Triglavu to resnico, da pelje pogum in delo ter odločna hoja za jasnimi cilji do sreče kakor posameznika, tako tudi narod. Triglav, nekaj tiste kremenitosti in sile nam je treba, ki jo predstavlja skalni glavar naših gor. Vesela in jasna bo potem naša pot življenja, nevznemirjena po malenkostih in nevspehih. In da se to prepričanje poživi v meni še bolj, zato hrepenim po vas, moje planine, in težko mi je slovo od tebe, sivi Triglav! Zato nosim spomin na Te s seboj v mehkužno in mrzlo tujino.

uprava v smislu §§ 1325 in 1327 splošnega državlanskega zakonika.

Obseg in proračunjenje odškodnine. Odškodnina se določi poškodbancu po renti, ki se prične izplačevati pričekom petega tedna po dnevu poškodbe ves čas, dokler je poškodovanec nezmožen za delo. Renta ali odškodnina se določi po višini zadnjega letnega zaslužka. Če ni služil še poškodovanec eno leto, se vzame za merilo pri odmerjevanju odškodnine letna plača delavca, ki služi v enaki stopnji, kakor poškodovanec. Pri odmeri odškodnine se zaračunajo tudi naravnih dohodki, n. pr. stanarina, obleka, razsvetljava, kurjava, napitnine itd. Zaračunajo se tudi izpreminjevalni dohodki, n. pr. kilometrini, urnina itd., ne glede na to, če presega zaslužek za druge člane določeni najvišji letni znesek 2400 kron.

Pravice ponesrečencev. Ponesrečenec ima sledeče pravice: 1. Od 29. dne po nezgodi dobi, dokler traja bolezen, 60 odstotkov, oziroma 90 odstotkov letnega zaslužka, izvzemši one vsote, ki mu jo je že izplačala bolniška blagajna.

Odškodnina za delno invaliditeto (delonezmožnost). Če poškodovanec ni popolnoma delonezmožen, dobi, dokler traja delonezmožnost, odškodnino 50 do 75 odstotkov letnega zaslužka.

Odškodnina za popolno invaliditeto. Ako se po dokončanem zdravljenju pojavi popolna delonezmožnost zavarovančeva, ima dotičnik pravico, dokler je popolnoma nesposoben za službo, da dobi rento v višini 60 odstotkov, in eksekutivno osebje 90 odstotno rento, odmerjeno v razmerju popolne letne plače. Pripomniti se mora, da se višina rente odmeri po stanju poškodovanca.

Pogrebščina. Ako ponesrečenec umrje, se izplača prispevek za pogrebne stroške, ki ne sme presegati 50 kron.

Vdove ponesrečencev imajo pravico, da dobivajo do svoje smrti, oziroma do zopetne možitve 20 odstotkov letnega ponesrečenčevega zaslužka.

Vsak zakonski otrok dobi do svojega 15. leta 15 odstotkov in popolna sirota 20 odstotkov rente.

Nezakonski otrok dobi 10 odstotno rento.

Rente vdov in sirot ne smejo skupaj presegati 50 odstotkov letnega zaslužka rajnika.

Če se vdova omoži, dobi trikratno letno rento za odpravnino.

Ako se oženi rajnik po nezgodi, nimajo vdova in otroci pravice do rente.

Ponesrečenčevi starši, ded in babica dobe 20 odstotno rento, ako je rajnik skrbel za nje sam.

Navedene rente se lahko pomnože za dve tretjini.

Navedene odškodnine so veljavne le pri delovršbenih nezgodah.

Prometne nezgode. Ako ponesreči uslužbenec pri železniškem prometu in ima zato pravico sam ali pa njegovi svojci po določilih v postavi za jamčenje, se poviša renta, do katere ima po postavi glede na nezgode pravico, za polovico. V slučaju trajnega hiranja do 120 odstotkov letnega zaslužka. Renta svojcev se pa poviša za dve tretjini.

Višino odškodnine določa zavodovo načelništvo in naznani svoj sklep pismeno.

Rento izplačuje redno ono železniško podjetje, pri katerem je služil ponesrečenec.

(Dalje.)
Omejitev rezerviranih kupejev. Železniško ministrstvo je izdalo ukaz, ki omejuje rezerviranje kupejev po državnih železnicah. Predpis ima namen, da kolikor mogoče omeji rezerviranje kupejev osobito ob popotni seziji na osebe, ki imajo po tarifu pravico do rezerviranih kupejev, in sicer člani cesarske rodbine, dvorjani, generalni armadni inšpektorji, sekčni načelniki in ministerialni svetniki železniškega ministrstva, državni poslanci itd. Ob dne, ko se pričakuje večji osebni promet, je sploh izključeno rezerviranje kupejev razven oseb, ki imajo pravico po tarifu. Rezerviranje kupejev določa ravnateljstvo in le v izrednih slučajih postajenačelniki.

Železnični sprevodniki s fotografičnimi aparati. Iz Kijeva se javlja: Ruski železnični uradi so dobili obvestilo, da glavna uprava ruskih železnic namerava preskrbeti sprevodnike s fotografičnimi aparati v svrhu fotografiranja sumljivih oseb, da se tako olajša delo orožnikom, iskajočim sumljive osebe, ki se vozijo v osebnih vlakih.

Za tobačno delavstvo.

Glede na pometalke v ljubljanski tobačni tvornici, ki žive v zelo slabih razmerah, je po želji našega »Podpornega društva« posredoval državni poslanec Gostinčar pri glavnem ravnateljstvu.

Zborovanja S. K. S. Z. se je udeležilo tudi ljubljansko tobačno delavstvo v velikem številu. Zastopani sta bili »Podporno društvo« in krajevna skupina »Avstrijske zveze kršč. tob. delavstva«. Kakor vedno, so se i tu odlikovale članice »Katoliškega društva za delavke« s svojo krasno zastavo. Res čast požrtvovalnosti našega tobačnega delavstva, ki je v stotinah pohitelo na Jesenice, dasi je priredila naša organizacija tudi dne 18. avgusta sijajni izlet na Bled.

Socialno-demokratska zveza tobačnega delavstva je imela lani organiziranih v 25 podružnicah 1025 sodrugov in 4495 sodruginj. Na sto odstotkov delavstva pride rdečih 13:60 odstot. Bore malo.

Belgijsko tobačno delavstvo je stavkalo meseca majnika letos v treh slučajih.

Angleško tobačno delavstvo je stavkalo meseca junija enkrat. Stavkalo je 610 oseb.

Okno v svet.

Delavsko zavarovanje glede na nezgode.

Pred nami leži poročilo o poslovanju delavskih zavarovalnic glede na nezgode za leto 1904. Iz tega posnamemo sledeče: Leto 1904 je bilo v vseh zavarovalnicah zavarovanih 108.033 obrtnih podjetij z 1.874.391 delavci (leta 1890 53.193 podjetij z 893.324 delavci). K temu pridejo še sicer zelo številna kmetijska podjetja, ki poslujejo s stroji, toda traja zavarovalna doba le 12 do 14 dni. Teh je bilo v letu 1904 264.470 (leta 1890 pa 78.133.) Pri vseh zavarovalnicah je l. 1904 znašala vračunjena svota plač 1347.69 milijonov kron (l. 1890 le 743 mil.). Te številke jasno kažejo rast industrije, pa tudi spopolnitev zavarovalnine. V letu 1904 je bilo naznanjenih skupno 99.774 nezgod (leta 1890 16.041). V letu 1890 je prišlo na 100 celoletno poslujočih delavcev 1:95 naznanil o nezgodah, v letu 1904 pa 6:2. To zvišanje naznanil o nezgodah pripisuje poročilo spopolnjenju zavarovalnic in zakonu o prisilni naznanitvi. Od 99.744 nezgod l. 1904 je bilo 72.612 (l. 1890 6741) takih, ki so vtemeljevale odškodnino. V 72.132 slučajih (l. 1890 9300) pa niso dale zavarovalnice nobene odškodnine, ker so bile poškodbe pred štirimi tedni ozdravljene. 27.612 nezgod, ki so zahtevale odškodnino, je 1037 smrtnih slučajev, 6487 se je konstatirala trajna nezmožnost za delo, 20.088 slučajev pa začasna nezmožnost (več kot štiri tedne). Leto 1890 je bilo 548 smrtnih slučajev, 1593 trajnih in 46000 začasnih nezgod. V letu 1904 so dovolile vse zavarovalnice skupno 11.036 stalnih rentnin in sicer ne le za poškodbe v tem letu, temveč tudi še za prejšnja leta. Z ozirom na prirastek in odpadek rent in na koncu prejšnjega leta se nahajajočih rentnikov, znaša število oseb, ki vživajo rentnine koncem leta 1904. 75.848. Rentna svota teh oseb znaša 13.945.688 K. Od stalnih rentnikov je bilo 58.490 popolnoma ali deloma invalidov. Drugo so bile vdove in sirote. Vdov je bilo 6889, otrok pa 9704 in 765 ascendentov. V letu 1890 je bilo vseh rentnikov 1928. Kapitalna vrednost krajevnih zavarovalnic, iz obvez odškodnine nastalih obrememb po računu koncem leta 1904 je okroglo 150:4 milijonov kron (l. 1890 približno 5:07 milijonov). Po spolu razdeljeni obrtni zavarovanci (vštevši tudi železničarje). Na 1000 obrtnih zavarovancev, izvzemši železničarje, je bilo leta 1904 28 uradnikov. Razsodišča so delovala sledeče: V letu 1904 je bilo vloženih 8178 tožb, priklopilši ostale iz prejšnjega leta je bilo vseh tožba 9232. Od teh se je ustavilo 515, zavrnilo iz raznih razlogov 246, vsled rabsodbe rabsodišča 4403, popolnoma ali deloma se je ugodilo 2831 tožbam, zaostalo pa je 1237 tožb. Na vsake tri nezgode je prišla ena tožba. Poizvedovalnih stroškov o nezgodah je bilo 615.737 K. Na vsak odškodovani slučaj je prišlo K 22:30. Od teh stroškov je šlo zdravnikom 272.060 K. Stroški rabsodišč so znašali 250.406 K, od katerih je prišel znesek 27.068 K na prave poslovne stroške rabsodišč. Ostanek se porazdeli na veččake in priče, zastopstva in potne stroške itd. Tekoči upravni stroški l. 1904 so znašali 2,461 tisoč 563 K. Najvažnejše postavke so: 1. Stroški predstojniških in upravnega odbora sej 66 tisoč 126 K. 2. Plače osebju 1,843.714 K. 3. Stroški revizij plačilnih listov, spopolnitev na-

znanilobratnih in drugih potnih stroškov 94.165. 4. Manipulacijske in provizijske pristojbine c. k. poštnohranilničnemu uradu, bankam in bolniškim blagajnam 101.101 K. Vseh teritorialnih zavarovalnic proti nezgodam je sedem in sicer: na Dunaju, v Solnogradu, v Pragi, v Brnu, v Gradcu, v Trstu in v Lvovu.

Idrijski rudnik. (Dalje.) Šola. Protestantizem se je razširil tudi v Idriji. Iz Ljubljane so hodili predikantje sem, in da bi lažje dosegli namen, so ustanovili protestantsko šolo. Že leta 1581. se imenuje Janez Hoffer kot učitelj v Idriji in leta 1596. neki Peter Gallus. Po prizadevanju škofa Tomaža Chröna in nadvojvode Ferdinanda II. so morali protestantski pridigarji zapustiti Kranjsko in tudi privrženci krive vere so polagoma izginili, a ustanovljena ljudska šola je ostala in se izpremenila v katoliško. Leta 1608. se bere, da je Janez Cerk tu podučeval in 1737. se že v statusu rudniških uslužbencev nahaja Nikolaj Verwaser kot učitelj idrijske šole.

Ko je Marija Terezija leta 1773. ustanovila po Kranjskem več trivijalnih šol, razširila je že obstoječo idrijsko v trirazredno glavno šolo, ki je imela že takoj v začetku 225 učencev. Trije učitelji so podučevali na zavodu, katerega je vodil katehet kot ravnatelj, posebna učiteljica je bila še za ženska ročna dela in da je imela rudarska godba vedno mlad naraščaj plačeval je erar nagrado učitelju, ki je podučeval nadarjene učence na violino.

Od leta 1784. do 1897 bila je tudi srednja gimnazija s tremi razredi, kar se je pa ob času francoskih vojsk opustilo, pač pa so jo privatno nadaljevali nekateri idrijski duhovniki, ki so nadarjene mladeniče doma podučevali za II. in III. razred gimnazije. Leta 1823. do 1827, so se v to svrhu trudili Jakob Praprotnik, Gašpar Schwab, Jože Globočnik in Ivan Majnik, ki je podučeval svojega nečaka, poznejšega dekana idrijskega (1872—1896) Josipa Kogej in Antona Fröhlich, slovenskega pisatelja in dekana v Trebnjem do tretjega gimnazijskega razreda.

Učitelji idrijske glavne šole so bili primerno dobro plačani. Tako se bere, da je leta 1819. imel vodja Matej Ponter 464 gld., Anton Gosler, učitelj II. razreda, celo 466 gld., Matej Bajc, učitelj v I. razredu 338 gld. in Anton Cvek 416 gld.; Terezija Mrak, učiteljica ročnih del je dobivala za svoj trud 313 gld. Njih tovariši na deželi so bili veliko slabejše odškodovani za šolski pouk. Ob tistem času je dobival Janez Wenceis na Vrhniku le 157 gld. plače in še to večinoma in natura, toraj biro v žitu in Janez Kranjc, učitelj v Logatcu, samo 72 gld., a tudi in natura. 6. septembra 1821. je bila v Cirknici razpisana služba učitelja, organista in cerkovnika. Vsi dohodki so pa znašali le 319 gld. 34 kr., obstoječi iz šolnine in bire. V razpisu se je opomnilo, da naj bode prošnja le s šestkrajcarskim kolekom opremljena, toraj vse drugače kakor danes, ko se tirja kolek za 50 krajcarjev na prošnjo, da nisi kaznovan.

Kako je naraščala idrijska glavna šola se razvidi iz referata dne 7. septembra 1819, ki zahteva že posebnega kateheta, ki naj bi bil obenem tudi voditelj šole, ter naj se razdeli šola v dva oddelka, za dečke posebej in drugi za deklice. Zelo potreben bi bil tudi suplent, ki bi nadomestoval kakoga obolelega učitelja, drugače pa pomagal raznim učiteljem pri spisju.

Dne 26. marca 1850 so v mesečni konferenci tedajni učitelji vodja Karol Legat, Mihael Putre, Josip Martinjak, Josip Eržen, Josip Šesek, Anton Lesar, beneficijant in Andrej Kacin opozorili šolsko oblast, naj se trirazrednica razširi v štirirazrednico, ker bi s tem nadarjeni šolarji dobili toliko izobrazbe, da bi bili sposobni pozneje za pazniške službe. Od drugod so namreč morali večkrat dobiti paznike, ki niso znali našega jezika, a tudi ne poznali našega rudnika. Ljubljanski konzistorij jim je pa odgovoril, naj se rajši zavzamejo za ustanovo nižje realke z dvema razredoma. V Ljubljani se bode taka ustanovila in radi nje se je opustil prej obstoječi četrti razred na glavni šoli. Tak predlog bi konzistorij podpisal toliko rajši, ker je ljubljanska realka že prenapolnjena.

Tega nasveta se je z vso vnemo poprijel vodja Karol Legat — poznejši kanonik v Novem mestu, † 5. marca 1878,— ter je bogato utemeljeval ustanovitev nižje realke.

1. Idrija šteje 4500 duš, toraj je tako obljuden kraj, kakor razun Ljubljane nobeden drugi in prebivalstvo je tako stisnjeno v mali kotel, da bi noben otrok ne imel nad četrt ure daleč v šolo.

2. Ne morejo idrijski otroci radi ubožnosti pohajati v Ljubljani višje šole, a potreba je le za nadzornike in pazniško osebje višje izobrazbe.

3. Pridni otroci so morali sedaj po tri ali celo štiri leta obiskovati tretji razred. Pri ponavljanju enih in istih predmetov niso kazali zanimanja, dolgočasili se pri pouku in se niso nič trudili, misleč, da jim je že tako vse znano.

4. Višja izobrazba ublaži нрав, prežene surovost in razuzdinost.

Ob enem je predložil učni načrt in določil razne predmete. Konzistorij je bil s tem zadovoljen. A ker je morala iste potrditi tudi politična oblast, je odstopil vso zadevo c. kr. okr. glavarstvu v Vipavi. A to se ni posebno pobrnilo. Domneva se, da so v istem času nameravali osnovati enako realko v Vipavi, zato ni bilo nobenega odgovora.

Učenca za krojaško obrt

sprejme Anton Čebulj, krojaški mojster na Jesenicah. 3-1

„Naša moč“

izhaja vsak petek.

Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:

za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v., 12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24 vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo: 1 krat 9 v. petit vrsta, 2 krat 7 v. petit vrsta, 3 krat 5 v. petit vrsta.

Uredništvo in upravništvo

„Naše moči“

Kopitarjeve ulice šte. 2.

Gričar & Mejač

Lu b lana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole

od preprostih do najfinejših po
najnižjih cenah brez konkurence.

Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka

priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani

Pred škofojo št. 19, — Stari trg št. 4,
Prešernove ulice št. 4.

Popravila točno in ceno.

Ustnov-
ljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe. prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.

Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo furnitur.

Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH

Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja

na par

**Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.**

Sprejemališče
Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežb točno Solidne cene.

Gričar & Mejač

Lu b lana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni
trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

AUSTRO - AMERICANA

Potniki v Ameriko
Hateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
Simonu Šmetetku
v Ljubljani Koroševske ulice 26.
Šsakovrstna. Pojasnila daje se brezplačno.

 Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
**trgovino
s klobuki
in čevlji**

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene

